

Finansal Danışmanlık Hizmetleri

Türkiye’de ve Dünyada Bankacılık Sektörü Risk Yönetimi Uygulamaları ve Düzenlemeleri

17 Aralık 2009

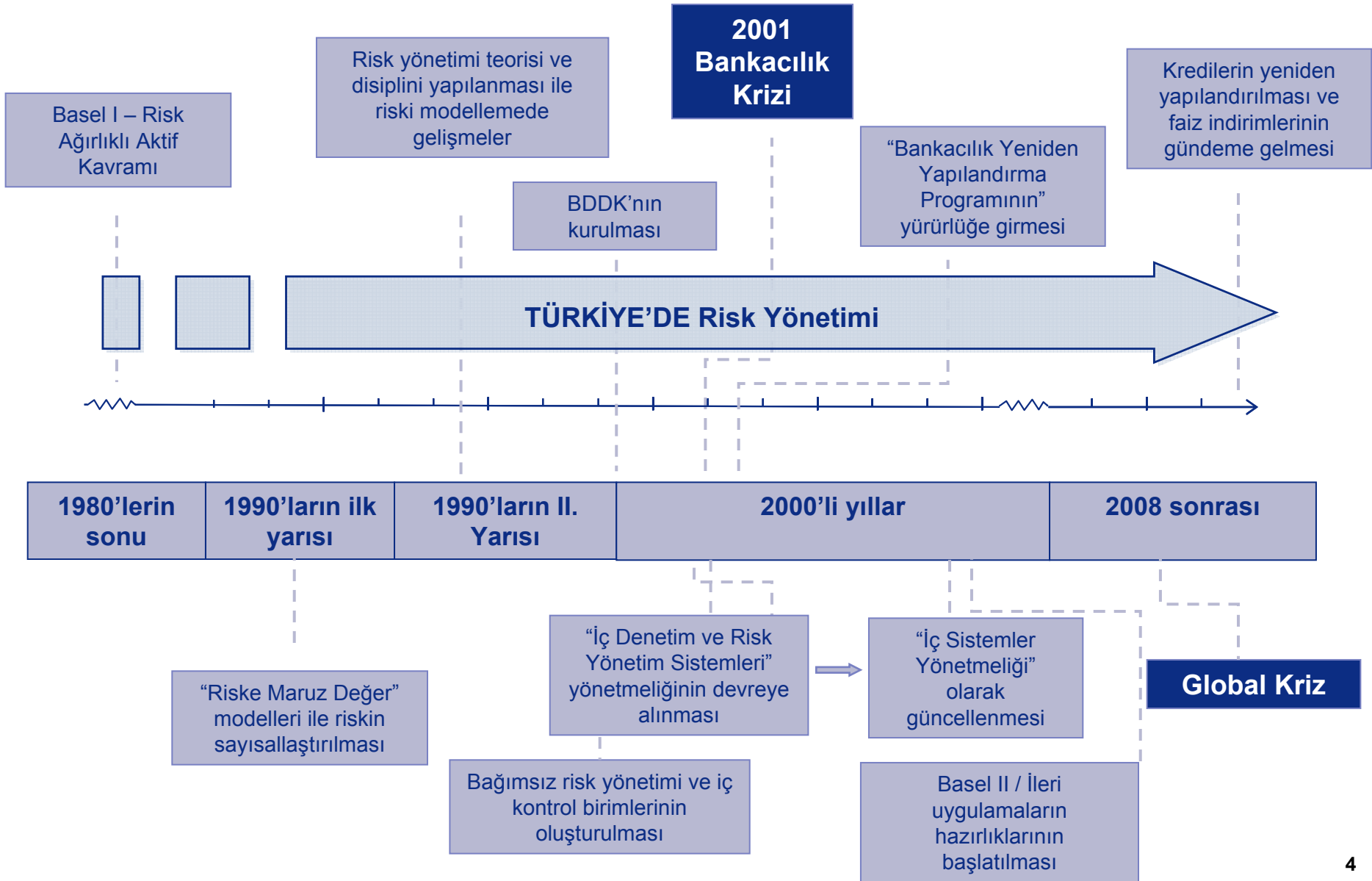
Gündem Maddeleri

- Yakın Geçmişten Bugüne Türkiye’de Bankacılık Sektöründe Risk Yönetimi
- Türkiye’de Risk Yönetiminin Mevcut Durumu
- 2008 Global Krizi ve sonrasında Dünyada Risk Yönetimi
- Türkiye’de Risk Yönetimindeki Muhtemel Yenilikler

Yakın Geçmişten Bugüne Türkiye’de Bankacılık Sektöründe Risk Yönetimi

Türkiye’de Bankacılık Sektöründe Risk Yönetimi

Türkiye’de Bankacılık Sektöründe Risk Yönetimi

1999 – 2000

“Stand By” anlaşması ve
“Enflasyonu Düşürme
Programı” kapsamında;

- Disiplinli kamu maliyesi ile faiz dışı fazlanın sağlanması
- Özelleştirmenin hızlandırılması
- Düşük enflasyon odaklı kur ve para politikası yürütülmesi
- Enflasyon hedefi ile uyumlu gelir politikaları uygulanması
- Yapısal reformların gerçekleştirilmesi konularında uzlaşmıştır

2001 Bankacılık Krizi

2001 krizi sonrasında bankaların yeniden yapılandırılması çerçevesinde;

- Bankalarda sermaye yeterliliği sağlanması
- Pozisyon açıklarının limitler dahilinde değerlendirilmesi
- Etkin risk yönetimi sistemi kurulması
- Hazine kağıtlarının yerini kredilerin alması
- Gözetim ve denetim etkinliklerinin arttırılması
- Bankacılık sektörünün mali yapısının güçlendirilmesi
- Kamu bankalarının finansal ve operasyonel açıdan yeniden yapılandırılması kararlaştırılmıştır

2008 Global Kriz

Global Kriz sonrasında 2009 yılında;

- Kriz nedeniyle ödenemeyen tüm kredilerin yeniden yapılandırılması
- Karşılıklar Yönetmeliği’nde yapılan değişiklik ile, 01 Mart 2010 tarihine kadar, 90 gün içinde anapara ve faiz borcunu ödeyemeyen şirketlerin, borçlarını yeniden yapılandırmaları halinde sorunlu kredi grubuna düşmemesi
- Merkez Bankası Para Politikası Kurulunun faiz indirimleri uygulaması kararları alınmıştır

Türkiye’de Bankacılık Sektöründe Risk Yönetimi

2001 Bankacılık Krizi’nin Risk Yönetimine Etkileri

- “İç Denetim ve Risk Yönetim Sistemleri” yönetmeliği yürürlüğe girmiştir (08.02.2001 tarihinde yayınlanmış, 01.11.2006 tarihinde “İç Sistemler Yönetmeliği” olarak güncellenmiştir)
- “Bankacılık Yeniden Yapılandırma Programının” yürürlüğe girmiştir
- Bankalarda bağımsız risk yönetimi, iç kontrol ve iç denetim birimleri oluşturulmuştur
- Yönetim kurulu risk yönetimi strateji ve politikalarının belirlenmesinden, iç sistemlerin kurulmasından ve etkinliğinin izlenmesinden nihai sorumlu hale gelmiştir
- Denetim komitesinin yönetim kurulu adına iç sistemlerin etkinliğini izlemesi ve sonuçları yönetim kurulu ile paylaşması ana sorumluluğu haline gelmiştir

2008 Global Krizi’nde daha güçlü Bankacılık ve Risk Yönetimi Yapısı

Türkiye’de Risk Yönetiminin Mevcut Durumu

Türkiye’de Risk Yönetiminin Mevcut Durumu

Geçmişe ait data
eksikliği

- Geçmişteki yüksek enflasyon, 2001 ve 2008 finansal krizi ile eksik piyasa verileri dolayısıyla, veri tabanları Piyasa Riski, Kredi Riski ve Operasyonel Risk modellerinde temel alınacak kadar tatmin edici değildir

IT sistemlerindeki
eksiklikler

- IT sistemleri genel olarak risk modelleme modüllerini, risk ve denetim raporlarını yeteri kadar desteklememekte ve Muhasebe ve Risk Departmanlarında ağır manuel iş yüküne sebep olmaktadır
- Sistemlerin girdi ve çıktıları birbirleriyle tutarlı değildir

Denetim gereklilikleri
konusunda belirsizlik

- Basel II standartlarına geçiş süreci Türkiye’de ertelenmiştir ve uygulamanın nasıl ve ne zaman yapılacağı halen belirsizdir

İçsel modellerin
değerlemesi

- Sıkça kullanılan “off – the – shelf” kredi riski modelleri “black box risk” ortaya çıkarmaktadır
- İçsel modellerin kurulması ve validasyonu ile IT/veri ve modellerin sonuçlarının tatmin ediciliği artırılmalıdır

İnsan kaynağına ve IT sistemlerine ciddi yatırım yapmak gerekmektedir, fakat risk yönetimi yatırımlarına denetleyici sistemdeki belirsizliklerden de kaynaklanan bir isteksiz yaklaşım vardır.

PD, LGD, EAD gibi metriklerin (Risk – Based – Performance Metrics), portföy yönetiminde, fiyatlamada ve karşılık ayrılması uygulamalarında daha etkin kullanılabilmesi yönünde çalışmalar yapılması gerekmektedir .

2008 Global Krizi ve Sonrasında Dünyada Risk Yönetimi

2008 Global Krizi

2008 Global Krizi'ni tetikleyen sebepler

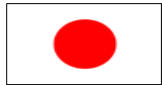
- Dünya ekonomisinde düşük enflasyon ve yüksek büyümenin kalıcı olduğu inancı
- Aşırı iyimser beklentilerin risk alma iştahında yükselmeye yol açması
- Denetim otoritelerinin etkin önlem planları uygulamaması ve değişen risk ortamına karşı önlem almakta gecikmesi
- Giderek büyüyen likidite balonu ve aşırı yüksek varlık fiyatları
- Bankaların mevduata ihtiyaç duymadan yeni kredileri finanse etmelerinin sağlanması
- Derecelendirme kuruluşlarının objektif değerlendirme yapma kabiliyetlerinin azalması
- Menkul kıymetleştirme ve türev ürün işleyişinde şeffaflığın olmaması
- Sistemik risklerin yeterince değerlendirilememesi

Krizden Çıkarılan Dersler

- Risk yönetimi ve business stratejisi iç içe geçmiştir
- Likidite riski en önemli risk haline gelmiştir
- Modellemelerin güncellenmesi önem kazanmış, 'Riske Maruz Değer' hesapları yeniden gözden geçirilmiştir
- Kredi varlıklarının piyasa değerlerine göre muhasebeleştirilmesi (mark to market) kuralı önem kazanmıştır
- Aşırı borçlanmaya karşı önlemler alınmaya başlanmıştır
- Risk yönetimi bir 'Back Office' fonksiyonu olmaktan çıkıp, bankanın ana unsuru haline gelmelidir.
- Kontrol eksikliklerine bağlı ve kredi aktivitelerinden doğan zararları azaltmak için çalışmalar yapılmaya başlanmıştır

Kriz Sonrası Dünyada Risk Yönetimi

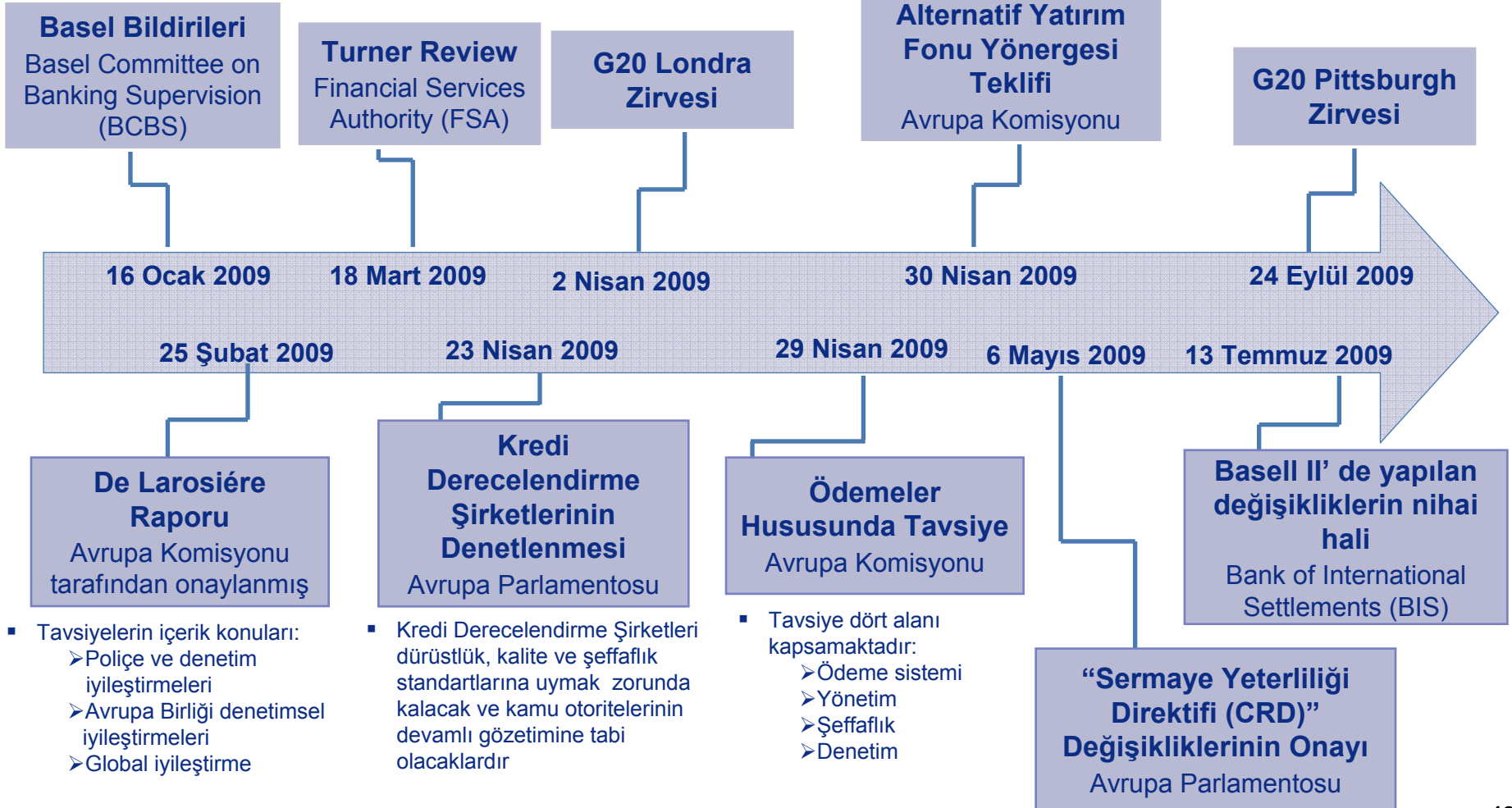
2009 G 20 Zirveleri

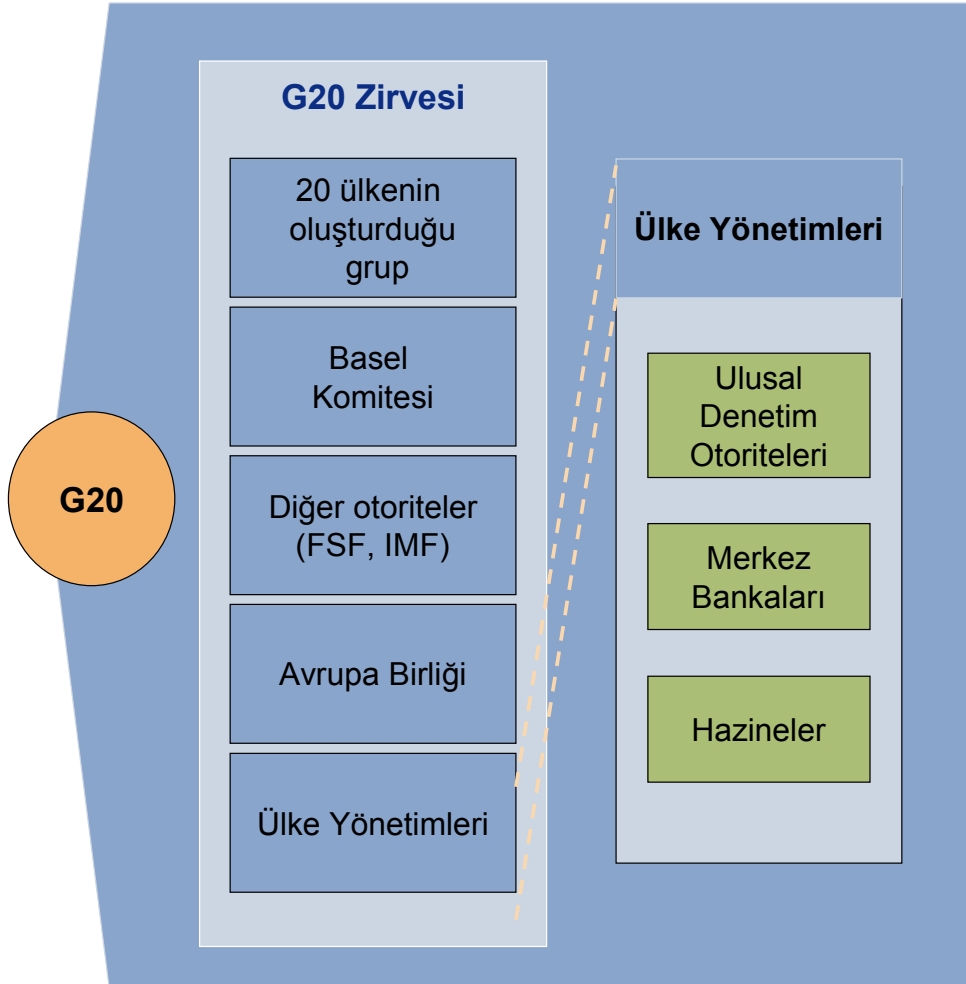
Kriz Sonrası Dünyada Risk Yönetimi

- Basel II İyileştirmeleri
- Basel II Piyasa Riski sisteminin gözden geçirilmesi
- Alım-satım portföyünde risk uygulamaları

- Alternatif fon piyasasının (private equity & hedge funds) denetim ve gözlem çerçevesi

Kriz Sonrası Dünyada Risk Yönetimi

G20 zirvesinin banka yönetimi üzerindeki beklenen etkileri

- **Uyum/Compliance konuları üzerinde doğrudan etkileri**
 - Bankacılık Regülasyon ve Denetim derecelerinde değişiklikler
 - Hedge fonlar, kredi değerlendirme kuruluşları
 - Likidite yönetimi
 - Sermaye yönetimi
- **Business yönetimi üzerinde etkiler**
 - Fonlama
 - Risk Adjusted Return on Capital (RAROC) hesaplamaları
 - Risk iştahının belirlenmesi
 - Risk yönetimi ve organizasyon yapısı
 - Risk yönetimi bakış açısı ile düzenlenen ücretlendirme politikaları
- **Business modeli üzerinde etkiler**
 - Endüstriyel konsolidasyon
 - Piyasa girişleri
 - Yeni ürünler

Kriz Sonrası Dünyada Risk Yönetimi

2009 G20 Zirveleri sonunda anlaşmaya varılan kararlar

G20 Londra Zirvesi

Nisan 2009

- Sağlam ve etkin denetim fonksiyonlarının sağlanması
- Finansal piyasalarda şeffaflığın, güvenin ve bütünlüğün yeniden sağlanması
- Uluslararası işbirliğini yeniden sağlamlaştırılması
- Uluslararası Finansal Kuruluşları reformlar yaparak daha etkin hale getirilmesi
- Uluslararası Para Fonu'na (IMF) ekonomik sorun yaşayan ülkelere yardım amacıyla fon aktarılması
- Mali sistem için bir erken uyarı mekanizması oluşturmak amacıyla Mali İstikrar Komitesi (FSB) kurulması
- Hedge fonları ve kredi derecelendirme kuruluşlarını yakından denetlenmesi

G20 Pittsburgh Zirvesi

Eylül 2009

- Gelişmekte olan dinamik piyasaların IMF'deki temsil oranının en az %5 artırılması
- Finansal krize yol açan uygulamalara karşı ortak bir stratejinin uygulanması
- Banka ve finans kurumlarına, kompleks finans araçlarına ve yönetici ücretlerine sıkı düzenlemeler getirilmesi
- Yeni finans sisteminde en önemli uygulamaları olan banka ve finans kurumlarına yüksek sermaye yeterliliği getirilmesi
- "Güçlü, sürdürülebilir ve dengeli büyümenin" sağlanabilmesi için IMF ve Dünya Bankası gibi kuruluşların söz haklarının artırılması
- Tezgah üstü türev piyasaların geliştirilmesi

Ekim 2009 tarihinde İstanbul'da gerçekleştirilen IMF-Dünya Bankası yıllık toplantıları çerçevesinde, "İstanbul Kararları" olarak adlandırılan kararlar ile yukarıda belirtilen ortak kararlar üzerinde anlaşmaya varılmıştır

Kriz Sonrası Dünyada Risk Yönetimi

▪ “Sermaye Yeterliliği Direktifi’nde” (CRD) yapılan bazı değişiklikler

Riske maruz büyük miktarlar	Hibrid sermaye piyasası ürünleri	Teknik değişiklikler	Denetleyici Düzenlemeler
<ul style="list-style-type: none">▪ Riske maruz büyük pozisyonların doğru tanımlanması ve kesin saptanması▪ “Bağlı grup müşterilerinin” genişletilmiş tanımı▪ Kısa vadeli bankalar arası borçlar için (<1 yıl) ayrıcalık tanınmaması▪ Riske maruz büyük pozisyonların etkin raporlanması▪ Risk konsantrasyonlarının analizi	<ul style="list-style-type: none">▪ Tier – 1 sermayede hibrid ürünlerin atanma koşulların ilke bazında tanımlanması▪ Hibrid Sermayenin Tier – 1 sermayenin %50’si ile sınırlanması ve buradan bazı hibrid çeşitlerine ilave kısıtlar konması	<ul style="list-style-type: none">▪ Derecelendirme kuruluşları için şeffaflık kuralları▪ Risk ağırlıklarının ve LGD’lerin uyarlanması▪ İlave risk bilgilerinin açıklanması▪ Menkul kıymetleştirme için minimum sermaye gereksinimi (5%)▪ Menkul kıymetleştirme hareketleri için nitel gerekliliklerin tanımlanması	<ul style="list-style-type: none">▪ “Sistemik açıdan ilişkili branşlar” kavramının uygulanması▪ Konsolide edilen varlıkların denetlenmesi kavramının yaratılması▪ Denetim heyetlerinin kurulması
Büyük miktardaki riskler ile ilgili kanunların güncellenmesi ve uyumlaştırılması	Yeni sermaye piyasası ürünlerinin tanınması	Kriz sonrasında risk odaklı yaklaşımların uygulanması	Denetmenler arasındaki ülkeler arası işbirliğinin kuvvetlendirilmesi ve teşvik edilmesi

Kriz Sonrası Dünyada Risk Yönetimi

■ Uluslararası Ödemeler Bankası (BIS) ve Basel II’de yapılan son değişiklikler

I. Yapısal Blok’ da yapılan değişiklikler

- Menkul kıymetleştirme pozisyonları için düzenlemeler yapılacaktır
- Mevcut riski daha şeffaf yansıtması amacıyla yeniden menkul kıymetleştirme pozisyonları için daha yüksek risk ağırlıkları kullanılacaktır
- Dışsal rating notu ile değerlendirilmiş menkul kıymetleştirme riskleri için daha etkin kredi analizleri yapılacaktır

II. Yapısal Blok’ da yapılan değişiklikler

- Firma bazında risk yönetimi
- Bilanço dışı kalemler ve menkul kıymetleştirme kalemleri için etkin risk yönetimi
- Risk yoğunluğunu ölçümlemek
- Bankalara uzun vadede risk yönetimi ve karlılık için teşvik sağlanması

III. Yapısal Blok’ da yapılan değişiklikler

- Menkul kıymetleştirme çerçevesinde değerlendirilen pozisyonlar için, bankacılık hesaplarında yer alan pozisyonlar için spesifik risk hesaplanması
- Alım – Satım hesaplarında yer alan net menkul kıymetleştirme pozisyonları için spesifik risk hesaplanması
- Bilanço dışı kalemlerini güçlendirmek için destek sağlanması

Kriz Sonrası Dünyada Risk Yönetimi

- Kredi Derecelendirme Kuruluşları için denetleyici düzenlemeler (IOSCO Principles & Code of Conduct Fundamentals)

BCBS

Aralık 2009

- Basel II kapsamında ("Leverage Ratio" - Procyclicality) minimum sermaye gereksinimi ve tampon sermaye çalışması (Counter Cyclical Buffer Mechanism)
- Etki Analizi Çalışması ve Sermaye Kalibrasyonu Analizi

BCBS

2010

- IASB ve FASB Muhasebe Standartlarında Uyumlaştırma ve Düzenlemeler (Convergence Project, Expected Loss Provisioning, Fair Value & Amortised Cost)

**IASB
FASB**

2010

- Tezgah üstü piyasalarda türev ürünleri için düzenlemeler "Central Counterparties (CCP)" ve CPPS standartları

**IOSCO
BCBS**

2010

- Sınır Ötesi Bankacılık ve Finans Düzenlemeleri (SIFIs & TBTF)

FSB

Haziran 2010

Kriz Sonrası Dünyada Risk Yönetimi

- Bölgesel düzeyde finansal gözetim ve denetimin yeniden yapılanma önerisi

- Makro ve mikro düzeyde ihtiyatlı gözetim ve denetimin entegre bir yapı altında oluşturulmasına yönelik olarak AB'nin "**European Systemic Risk Board**" önerisi (Eylül 2009)
- ECB çatısı altında analitik, sayısal ve yönetsel destek sağlanması
- Risklere yönelik Erken Uyarı Sistemi ve Politika Yaklaşımı Önerisinin verilmesi
- Finansal Sistemin bileşenlerinin bir bütün olarak ele alınması önerisi

Avrupa Birliği'nin ESRB Modeli Önerisi (Eylül 2009)

ILLUSTRATIVE

Macro
prudential
supervision

ECB

Analytical, logistical, statistical & administrative support

European Systemic Risk Board (ESRB)

ECB President,
Vice-Pres. &
EU CB Governors

Chairs of EBA,
EIOPA & ESMA

European
Commission

Representatives of national supervisors

Chair of Economic &
Financial Committee

Early Risk
Warnings

Policy
Recommendations

Micro
prudential
supervision

Micro prudential information

Information on systemic risk

European System of Financial Supervisors (ESFS)

European Banking
Authority (EBA)

European Insurance
Occupational Pensions
Authority (EIOPA)

European Securities &
Market Authority (ESMA)

National Banking
Supervisors

National Insurance
Supervisors

National Securities
Supervisors

EU
C
o
u
n
t
r
i
e
s

E
C
O
F
I
N

Türkiye’de Risk Yönetimindeki Muhtemel Yenilikler

Türkiye’de Risk Yönetimindeki Muhtemel Yenilikler

▪ Banka stratejileri ve yol haritaları ile ilgili gelişebilecek yenilikler

- Bankacılık sektöründe ileri konsolidasyonlar
- Bankalarda finansman ve kredi portföylerinin risk açısından çeşitlendirilmesi
- Gerçekleşen zarara göre değil, riske bağlı kayıp tutarlarına göre karşılık ayrılması
- Yeni pazarlar ve ürünler ile ilgili muhtemel sınırlamalar ile karşılaşılması
- Hibrid sermaye ürünleri için yeni düzenlemeler
- Şeffaflık ve likidite ilkelerine daha fazla önem verilmesi
- Kamuya açıklama prensiplerinin regülasyonlar çerçevesinde daha fazla geliştirilmesi
- Konsantrasyon riski ile ilgili uygulamalar (kredi portföyü, müşteri portföyü vb)

Türkiye’de Risk Yönetimindeki Muhtemel Yenilikler

▪ Metodoloji ile ilgili beklenen değişiklikler

- Risk tolerans kapasitesine bağlı olarak, risk türüne göre ileri düzey stres testleri düzenlenmesi
- Bütün ürünler için likidite planı çerçevesinde geliştirilmiş nakit akış pozisyonlarının tanımlanması
- İç ve dış raporlamanın daha entegre hale getirilmesi
- Değişen teminat yapısı çerçevesinde yeniden düzenlenen LGD hesaplamaları (Hayat sigortalarının teminat olarak kabul edilmesi)
- Yeniden düzenlenen Risk Ağırlıklı Varlıklar (RWA) hesaplamaları

Türkiye’de Risk Yönetimindeki Muhtemel Yenilikler

▪ Organizasyon yapısı ve süreçler ile ilgili beklenen yenilikler

- Yeniden tasarlanmış süreçlerin düzenlenmesi (şeffaflık, likidite, limitler, risk konsantrasyonları vb)
- Düzenleme ve denetleme işlevi için kuvvetlendirilmiş raporlama sistemleri getirilmesi
- Elemanların yeterlilikleri ve departmanlar arası koordinasyonla ilgili gerekli düzenlemelerin yapılması
- Riskini iyi yöneten kurumların sermaye yeterlilik rasyolarının yasal sınır açısından farklılaşması
- Düzenleyici ve denetleyici otoriteler arasındaki iletişimin artırılması
- Corporate Governance ilkelerinin yeniden düzenlenmesi

Türkiye’de Risk Yönetimi için Öneriler

Türkiye’de Risk Yönetimi için Öneriler

Risk Yönetimi ve İcra Arasındaki İletişim

- Bağımsız risk yönetimi bölümü ve icra bölümleri arasındaki iletişimin kurumsal hale gelmeli ve daha etkin iletişim ile risk bulguları efektif olarak kullanılmalı

“Single View of Risk & Return”

- PD, LGD, EAD gibi risk metriklerinin fiyatlama, tahsis ve performans ölçümünde etkin olarak kullanılarak “Single View of Risk & Return” sağlanmalı

Riske İlişkin Karşılık Ayrılması

- Gerçekleşen zarara göre değil, riske bağlı hesaplanan kayıp tutarlarına göre karşılık ayrılmalı

Risk ve Performans Yönetimi

- Ürün fiyatlamasında risk primleri dikkate alınarak , ürün performansları riske bağlı getiri olarak izlenmeli

Basell II

- Basel II’nin uygulanması kapsamında yol haritası belirlenmeli

Türev Ürünler

- Türev ürünlerinin hacminin artması durumunda uygulanacak yöntemler ile ilgili düzenlemelerin yapılması

SORULARINIZ

